

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

25 kuruş

K A S I M

1946

Ye seri sayı

26

İki ayda bir çıkar

Balkan Türkleri

Yazan : A. Günel

Beş altı asır hakimiyetimizde kalan ve bir Türk anavatanı haline gelmiş olan Balkan yarımadasının, ne suretle elimizden çıktığı malumdur. Rumeliden Türk hakimiyetinin çekildiğinden ancak 34 sene geçmiştir; Bu kısa müddet içinde Rumelide Türk hakimiyetinden kalan hatıra ve izler, ötede beride tutunmağa muvaffak olmuş bazı mimari eserlerle, kenar köşede kalmış bir avuç zavallı Türk

halkıdır. Ruçhan telerans sahibi olmayan ve medeni incelikten anlamıyan Balkanlılar, otuz dört sene içinde bu toprakları sözde Türk renginden, Türk husisiyetinden azade kılmak için, asırların yarattığı ve yığdığı bütün medeniyet asarını yıkıp, sildikten başka; Bu kısa müddet içinde Türk soyunu da; her türlü hayat haklarını yok edecek surette tazyiklara uğratarak, ya imha veya hicrete mee-

İMAN BUHRANI

Yazan : RİFKİ KULAÇ

bur b'rakmışlar daha dün çoğunluk teşkil eden Türk ahaliyi azınlıkların azınlıkları derecesine indirmeye gayret etmişlerdir.

Balkanlılarda Türk düşmanlığı umumi ve esastır, bunu, ne, zaman, ne de değişen telakkiler ve insanlık duygusu silebilir. Balkanlıların kendi aralarında; düşmanlık, döğüş eksik olmaz ve birbirlerinin canına susamış ve particilik humması içinde sarhoş olup ne yaptığını bilmez partizanlar bile, Türk konusu karşısında ayılır, davalarını bırakarak ona karşı bütün gayz ve kinini tatbik başlarlar.

İşte batı Trakyada Türklere yapılan şeytanca zorbalıklar, Balkanlıların bu ezeli, sistematik metodlarının marifeti ve yeni bir örneğidir.

Türklere karşı devam ettikleri bu düşmanlıktan Balkanlıların eline bir şey geçecek değildir; hele aralarındaki döğüş ve boğazlaşmanın eksilmesine zerre kaear tesiri olmaz; fazla olarak, bu unsuru aralarında kalmayınca, birbirlerini tepelemekte daha ileri varacaklardır. Zira Balkanlıların ruhundaki husumet; biravuc. Türkün imhasile sukûnet bulmaz. Bu okadar kök-

leşmiş, o kadar ikinci bir tabiat haline gelmiştir ki, bundan fariğ oldukları gün rapacak başka işleri kalmaz, hayatları manasızlaşır.

Batı Trakyadaki kara yaslı kar'deşlerimize, bu defa reva görülen zulüm ve tazyikin ne kadar tahammül edilmez bir derecede olduğunu biliyoruz. Şimdilik bunun, Komünist haydutları tarafından irtikâp edildiğinde farkındayız. Bu şenaatlar hangi zümre tarafından ve hangi maksatlarla yapılırsa yapılsın, hepsinin kökö birdir.

İnsan haklarının ve insan hüriyetlerinin; ekmek, su gibi ana hayat şartlarından olduğunu ilân edenler ve bu uğurda kan döküklerini, bunun gerçekleşmesi için icabederse kan dökeceklerini söyleyen insanların yarattıkları bir hava içindeyiz. Bu havanın içinde kömünist ve antikomünist denilen insanlar da vardır. Bakalım bu âlem, bir avuç Türke reva görülen be şenaatlar karşısında kayıtsız ve seyircimi kalacak; ve neticede, her yerde Türke hayat hakkı tanıtmak vazifesi yine Türk milletine mi ait olacak?

A. GÜNEL

Halkevimizce yayınlanan derginin adı *İnan* dır. Manâ ve ahenk bakımından iman sözüle eşit sayılabilecek Türkçe bir kelime...

Din ve Ahiret çeşnisi taşıyan idaller için birinci, madde ve hayat çeşnili amaçlar için ötekini kullanır ve böylelikle yazılarımıza daha bol bir kıvraklık kazandırmış oluruz.

Tabiat canıplarının bütün canlılar için yürüklükte tuttuğu demirbaş nizam; artık bilginimizin çözemeyeceği engin bir muamma olmaktan çıkmıştır. Teknik inkişaflardan hız alan modern ilim ve felsefe şu neticeye varabilmiştir: Tabiatın başlıca önem verdiği nokta; bir yandan kainat menzumesini tkrında işlemesini sağlamak, bir yandan da yer yüzündeki hayvan nesillerinin varlığını ebedileştirmek. Hele hayvan nesillerini yaşatabilmek için tabiatın aldığı tedbirler; hem son derece kestirme, hem de son derece ustalıklıdır.

İnsandan mikropalara kadar teker teker her canlı; meşup olduğu kategorinin bakası uğrunda kullanılan köle bir malzemeye benzetilmiştir. İrili ufaklı bütün hayvanları; hayat sahnesinde ömürleri boyunca harekete getiren başlıca iki kaynak göze çarpıyor: Biri si karın, öteki şehvet.

Başlarda ve gövdelerde toplanmış bütün öteki fakülteler bu iki anaç fakültenin hükmü altında bulunau yamak birer kudretten başka birşey değildir.

Tabiatın meramı meydanda: karnımız kauvalından tekleri, bir müddetçik yaşatmak, şehvet kanalından da neslin varlığını ebedileştirmek.

İnsanlar; büyükçe medeniyetler kuruncuya kadar belki on binlerce yıl tabiatın bu ustalıklı düzenine sınırsız bağlı kaldılar. Öteki canlıların alınyazısını paylaşmaya katlandılar.

Gel zaman git zaman, şehirler kurduk, teknik vasıtaları geliştirdik. Yerden ve gökten ürkmeyecek kadar bilgi ve görgü edindik. Üstünde barındığımız dünyanın ilk manzarasını değiştirecek çapta muhteşem eserler turettilik. Beyin; gönül, vicdan Fakültelerimizi işleterek çevremizi aşan, tabiat ve metafizik muammalarını çözmeye kalkışan Yavuz hamleler yaptık.

Kendi dünyamızda başardıklarımızın sayısı ve yekünü; ikinci bir tabiat sayılacak kerteye varınca benliğimizde haklı olarak gnrulla karışık birtakım hisler belirmiştir. Artık tabiat nizamının uslu bir aleti olmaktan kaçınmağa hayvan damgası taşımaktan gecenmaya başladık. Kendimezde öteki canlılarda bulunmayan birçok üstün, yüce kıymetler tasarladık.

Gitgide karın ve şehvet Fakültelerimizin yanbaşına moral varlığını geliştire geliştire yarı hayvan, yarı Tanrı ayrı bir insan kategorisi turetmekten cezbesine tutulduk. Bir köstebek gibi doğmağa ve yok olmağa, kısacık bir ömrün acı tatlı tezahürlerine katlanmağa boyun eğmiyecek kadar cesaretlendik. Peygamberlerle Felsef ve bilginler; insan ruhunda biriken üstünlük ve ebepiyet duygularını ustaca formülleştirdiler. Üstünde barındığımız dünyayı sadra geçirdiler, kainat menzumesinin merkezi yaptılar. Güneşi ve yıldızlarını

onun çevresinde birer çömez mevlevi gibi döndürdüler.

Yeryüzündeki kısa ve çileli hayat yerine, ölümden sonra başlayacak sonsuz ve mutlu bir yaşayışın çıkırtkanlığını yaptılar.

Derken gönül ve halyaların rotası değişiverdi. Atalarımızdan birçokları maddeyi ve dünya nimetlerini alargada tuttular. Tabiat nizamına aykırı görünen çığırlara döküldüler. Baş ve gövde enerjilerini peşin faydalar yerine vere-siye faydalar uğrunda harcadılar. Feo-dal ve monarşist eteriteler; insan yığınlarını ahiret beşiğinde nennilemeğe el-verişli her türlü din, ilim ve edebiyat cereyanlarını candan desteklemekle kalmadılar, bu uğurda hüner gösteren-leri de el üstünde tuttular.

Tanrı ve ahiret baskısı altında tu-tulmuş insanlık dünyası; gerçekten hem durgun, hemde kasvetlidir. Tek tük saray ve konaklarda gözüken dizboyu sefahate karşı halk yığınları dizboyu sefaletle gömülü kalmıştır. Öz dünya-sında her bakımdan yoksul bırakıldığı için «ister istemez» ahiret nimetlerine avunmaktan başka çıkar yol bulama-mıştır.

İlim; işimize gücümüze yarayan müsbet konulardan daha çok din ve ahiret uğrunda emeklemiştir. Güzel sanatlar; yoksul ve kaba halk yığınla-rından tiksiniş, sarayların buyur ve şatafatını destekleyen cicili bicili hü-nerler göstermiştir. Felsefeye gelince; hayat ve sosyete muammalarını pek yavan ve yabancı bulmuş olacak ki metafizik muammaları toslaya toslaya tıpkı kaya ile tokuşan koçlar gibi ser-semlemiştir.

Açıkça görülüyorki din ve ahiret baskısı altında kalmış dünkü insanlık; şimdiki insanlığı hiç bir bakımdan im-rendirecek bir çağ sayılamaz. Orada ilim, teknik, güzel san'atlar, felsefe,

şöhret, servet ve oteritte denilen bü-tün dünya nimetleri yalnız sarayın ve saraylıların tasarrufu altındadır. Orada halk yığınlarının bir tek nasibi vardır: Boğaz tokluğuna çalışmak, ahiret nimet-leriyle bol bol geviş getirmek.

Din ve ahiret medeniyetlerinin» ha-yat ve madde bakımından geriliğine rağmen» moral varlığımızın inkişafında, iman ve ahlâk duygularımızın yücelme-sinde, hele benliğimizdeki karın ve şehvet azmanı oburlukların sindirilmesin-de mutlu tesirleri göze çarpar.

Tanrı ve ebediyat kuruntularının vecdi içinde avunan insanlık; dıştan yoksul ve durgun görülmekle beraber içten oldukça geniş bir rahatlığa, şiş-kin bir gurura kavuşmuştu. (Padişah gibi fakirim' muhteşem bir gedayım di-ye övünen şair yalan söylemiyorsa. Gönüllerde kurulmuş parlak saltanatla-rın mevcudiyetini haykırıyor.

Çoktandır, Tanrıyı ve ebediyeti iman edinmiş, maddeyi ve dünyayı alar-gada tutmuş medeniyetlerin işi tıkırın-da gitmiyor. Bu medeniyetlerin gövde-sinde ilk çatlaklar; tâ buharlı makine-nin icadile belirmeğe başlar. Teknik medeniyetin gelişmesiyle büyür ve ni-hayet sosyalizmin kökleşmesiyle çökün-tüler ve yıkımlar başksterir. Teknik ilerlemeler; bol istihsale yol açar. Bol istihsal alım kabiliyeti yüksek pazarlar ister. Din medeniyetinin baskısı altında yaşayan insanlar ise (bir lokma, bir hırka) dan ötesini istemeyecek kadar tok gözlü; medeniyetin bol kazanan, bol harcayan aç gözlü insanlar gerek. Bir yandan ilim, bir yandan da devlet denilen otoriteler; paçaları sıvadılar. İlk önce eski kâinat nazariyesini yaktı-lar. Başta tutulan öz dünyamızı yamak ve sürtük bir yıldız derecesine indirdi-ler. Ardından insanları öteki canlılar-dan üstün tutan imanlarımıza kancayı taktılar ve çok geçmeden bizleride

hayvanlar kategorisine tıkıveren ustalık-lı nazariyeler kurdular. Daha sonra din medeniyetinden kalma vicdan ve ruh imanlarımıza sataştılar. Tabiat nizamına bağlı meşhur karın ve şehvel nazariye-sini insanlara da aşıladılar. Halk yığın-larını hayata, maddeye bağliayacak ya-man gayretler sağlandı.

Makine medeniyetinin hızla şahlan-dığı ülkelerde yaşayan insanlık; ahire-tin hükmünden sıyrılarak hayatın ve maddenin cazibesine kapıldı. Tanrı ve ebediyet duygularının hükmü sürdüğü çağlarda yalnız saray ve konaklarda gözüken şatafatlı yaşayış; çarçabuk ge-nel bir mahiyet aldı. İlim felsefe, gü-zel san'atlar, otoriteler falan kapıları-nı bütün vatandaşlara açtılar.

Kiliselerin, din müesseselerinin ye-ni icatlara uygun gayretlerine rağmen madde salgını aldı yürüdü. Hayat geniş ledi. İhtiyaçlar çoğaldı. Ve böylelikle

insanların gönlünde din saltanatı yer-ne para saltanatı kuruldu.

Avrupa ile Asya ortasında eski imanla yeni imanın çarpışmakta olduğu bir yurdu çocuklarıyız. Cumhuriyet devrinden sonra artık biz Türklerde ahireti ve ona bağlı olan moral var-lığımızı eski hüviyetile tutmağa imkân yoktur. İmanlarımızda göze çarpen bir buhran görülmektedir. Bunun sebebinin moral varlığımızı yeni icaplara göre henüz ayarlayamamış olmakta aramalıyız.

Gelecek yazımızda bu konu üze-rinde düşündüklerimizi bulacaksınız.

Rıfkı Kulaç

SANAT, SANATKÂR

Yazan : Muzaffer KORLU

Sanat ve sanatkâr mevzuu okadar şumullü ve sanatkâr adı verilen okadar mebzulki işin içinden sıyrılıp çıkmak bir hayli çetin

Bu konuda okadar cömert davranıyoruzki. tek cümlesi düzgün olmıyan sahne adamına, fitça tutmasını beceaemediği halde resim yapana velhasıl önümüze gelene sanatkâr ve yine aynı kabilinden gözümüze ilışen herşeye sanat eseri diyivarızoruz. Şüphe edilmezki sanat' eğlence vasıtalığından, menfaatlere alet olmakdan kurtarılmadıkca hiç bir kıymet taşıyamaz.

Benim anlayışına göre sanat: Maşeri şuur ve heyecanın mücessem anlatılışdır. Onur ve asalet ister. San'at şumullü bir idrâk, geniş bir kültüre istinat etmeli, bunun içinde Sanatkâr bu bakımdan her halde olgun bulunmalı, ue sanatına karşı hakiki bir Aşk taşımalıdır.

Biz, sanatı vasıta olmaktan kurtarıp, halkı duyan, Cemiyeti anlayan ve anlatabilen Sanatkâra muhtacıdır.

Muzaffer KORLU

BELEDİYECİLİK OKULU

Yazan : ÖMER KAZANCEL

TRABZON BELEDİYESİ

Yazı İşleri Müdürü

hakkında ziyaretçilerine en mükemmel fikri vermiş olur.

Bu bakımdan bir milletin iç alemini harica aksettirmekte ayna vazifesini gören şehir ve kasabaların idaresinde vazife almış olanların ne gibi bilgilerle mücehhez olmaları lâzım geldiği ve ne kadar nazik durumda buluneukları ehemmiyetle göze çarpar.

Nitekim bir Belediyeci, halkın her türlü ihtiyacile her gün karşı karşıya gelmektedir.

Başta şehir temizliği ki, bunun için milletler arası kongreler bile toplanıyor.. Şehir dahili umumi seyrüseferleri tanzim ve idare, şehir hıfzısıhhası kaidelerine ve bel-denin Belediye zabıtası görevlerini pürüzsüz yürüterek, Belediye otoritesini korumak inşaat ve tamirati kontrol etmek, halkın sağlığını koruyucu tetbirlerden olmak üzere sıhhi imdat merkezleri, doğum evleri hastaneler, dispanserler açmak, işletmek, fakir ve aceze yurtları açarak gerekli yardımları yapmak, mezbaha yapmak ve işletmek, elektririk, su, havagazı, tünel, soğukhava tesiatı vücuda ge-

Memleketimizde Cumhuriyet inkılabile başlayan ırfan dünyasına doğru ve milli yükseliş hareketlerinin Belediyelere verdiği garp usulü sayısız ve ağır vazifeleri vukuf ve liyakatla yürütecek olgun elemanlara şiddetle ihtiyacımız vardır.

Belediyeciliğin çok önemli ve milli hizmetler menzumesine dahil bir meslek olduğunu anlıyoruz:

Bir milletin medeni seviyesini ilk bakışta gösteren manzara; O millete ait şehir ve kasabaların temiz, süslü, düzenli, ve genel sağlık kaidelerine uygun yaşayış tarzıdır,

Misal olarak, bir evin kuruluşu sistemine uykun konferü, eşyanın eskide olsa, en yakışıklı şekilde tanzim edilerek, daimi ve temiz bakımlığını bir misafir üzerinde ne derecede tesir yaparsa, şehir kasabaların şüphesiz daha geniş mikyasda süslenip, güzelleştirilmesi ve mümkün olduğu nisbette māmur oluşu, hıfzısıhhasa riayeti gösteren sakinlerinin umumî ve müsterek gayretleri de, o şehir halkının taşıdığı madeni vasıflar

tirmek ve işletmek umumî bahçeler tesis ederek halkın istifadesine arz ve hüsnü muhafaza etmek, haller, pazar yerleri kurmak, imar planlarının tatbikinden mütevellit istimal işlerini idare etmek, iskeleler inşasıyla, halkı eğlendirmeye mahsus yerler açmak. yollar kaldırımlar ve kanalizasyonlar tesis etmek hulâsa, sayılmakla bitmiyecek daha bir çok ve her biri ayrı ayrı ihtisas isteyen ve müstakil birer idarenin, başaracağı işler olan bu kadar çeşitli hizmetleri bir idare altında kanunların koyduğu kayıt ve şartlar dairesinde yürütecek ve şehre karakter ve konfor verecek olanların tam manasile kültülü ve meslek bilgisine sahip olmaları zaruridir.

Zira yaşadığımız devrin belediye-cili çok mühim çetin ve şumüllü bir mahiyet taşımaktadır.

Belediyeciliğe geniş ufuklar açan garp memleketlerinde Belediye okul ve enstitülerin mevcudiyetini duyuyoruz.

Türkiye gibi, muasır medeniyet sahasında ilerlemeyi hedef tutan bir memleketin hayatı ilimlere karşı gösterdiği derin alâka yanında belediyeciliği ihmal etmemeliyiz.

Yurdumuzda en küçük meslek bilgisi veren ve kısmen belediyeleri de ilgilendiren okullar ve kurular açılarak memlekete faydeli unsurlar yetiştirilirken, içtimai, sıhhi ve medeni, iktisadi, ve hukuki her türlü faaliyetleri içine alan belediyeciliği öğretecek bir okulun bu ana kadar, açılmaması derin bir eksikliktir.

Sür'atle telâfisini çandan özledi-

ğimiz bu eksikliğin ortadan kaldırılmas ile açılacak böyle bir okuldan yetiştirecekler sayesinde, yarınki belediye çalışmalarımızın sür'atle gelişmesine ve verim neticeler alınmasına büyük çapta hizmet edilmiş olacağı gibi, belediyelerimizin forsu

İtiraf ederim ki, Belediyecilikte geri denecek derecede ve emekleme devrindeyiz: halimiz meydanda.

Bu gün şehir ve kasabalarımızda iyi kalitede zabıta memuru, itfaiyeci temizlik işleri elemanları, fen şubesi mensupları mezbahe ve iktisadi işletme memurları, idare ve idare hukuku işlerini yürüten bilgili ve enerjik belediye memuru pek azdır.

Belediye vazifeleri, bilgisi ve kül türü olan elemanlara çok muhtaçtır. Bu ihtiyaç ancak meslek bilgisi veren irfan ocakları ile sağlanabilir.

Gerçi, iller bankası kanununun 8 maddesinde; Belediyeler için teknik eleman yetiştirmek üzere öğrenci okutmağa ve yabancı memleketlere öğrenci yeya stajyer göndermeğe bakanca yetgili kılınmış isede, bizim maksadımız; Belediyelere sadece mühendis, mimar ve fen memuru yetiştirmek değil, Belediyeciliğin bütün meslek bilgilerini veren bir okul açılmasıdır.

Böyle bir okulu kurup idame ettirmek için Devlet bütçesinden ödenek alınamazsa, bir çok hisseler ayırmakla mükellef olan Belediyelerimizin yeni vergi ve resimler kanun ile malî takatlerini çoğalttıktan sonra, bu iş uğrunda bütçelerinden, her şehir ve kasabanın nüfusu veya bütçenin sıhhatına göre, verecekleri masraf karşılıklarıyla, şimdilik Ankarada bir Belediyecilik okulu veya enstitüsü açılması mümkündür, sanırız.

(Devamı 9 uncu sahifede)

DÜŞTÜ

Bugün Cumhuriyetin namı her yana düştü !
Dünya milletleri hep Türk'e hayrana düştü!
Kalplere neşe verdi bu bayramın sevinci,
Bugün yirmi milyon Türk şadı handana düştü!
Ey çok büyük ATAMIZ yarattığın bu günü,
Korumak için Gençlik ahtı peymanı düştü !
Bu günü büyük Türk'e kazandırmak şerefi,
İsmet İNÖNÜ gibi bir kahramana düştü!
Vatanın her köşesi demirlerle örüldü,
Yapacağın işlere millet inana düştü!
Yükseltlin Türklüğü sen bugün medeniyette,
Türke sevgi bağlamak bütün cihana düştü!
Ey nurlu Cumhuriyet dünya durdukça var ol,
Baba da var oldukça sana şükranı düştü!

Baba Salim Öğütçen

Belediyecilik okulu

(8 iuci sahifeden devam)

Bu okulun idaresi içişleri Bakanlığına ait olmak üzere, masraf karşılıklı İller Bankası vasıtasile Belediyelerden tehsil ve sarf olunabilir.

İleri Belediyecilik ve şehircilik faaliyetlerimizin inkişafı yolunda atılacak böyle müsbet bir adımı selâmlamakla bahtiyarlık duyacağız.

Ömer Kazancel

Ç O C U K

Sevip okşadığımız, zaman zaman azarladığımız ve belkide şamarladığımız çocuğun, bu küçük varlığın cemiyet bünyesindeki yeri, önemi uzun boylu izaha lüzum göstermiyecek kadar açıktır, aşikârdır. Ve en kısa şekilde çocuk bir milletin istikbali ve istiklâlidir. İşte bunun içindirki çocuğa medeniyet elinin uzandığı her yerde lâyık olduğu önem verilmiştir. Cemiyete yararlı bir uzuv olarak yetişmesi için hiç bir şey esirgenmemiş, hiç bir fedakârlıktan çekinilmemiştir.

Çocuk şüphe edilemezki ham, iptidai bir maddeye benzer. Onun bir sanatkâr elile işlenmesi şekillendirilmesi, yetiştirilmesi lazımdır. Ve muhakkakki bu el ne kadar usta olur, eseri üzerinde ne kadar hisli ve içli çalışırsa netice o kadar mükemmel o kadar verimli gelir. Çocuk üzerinde işlemesi gereken onun yetişmesinde bilhassa vazifeli ve hatta sorumlu olan şüphesizki evvelâ ve en başta anne ve babadır.

Marifet çocuk yapmak, onu yürümeyi daha yeni becerebildiği bir çağda dışarı atmak, sokak kaldırım terbiyesiyle yoğurmak değil, titiz bir el ve işle çalışarak bir kıymet haline

getirmek Cemiyete yararlı kılabilmeektir.

Böyle olduğu halde pek çoklarımız çocuğa lâyık olduğu önemi vermiyor, ona karşı olan mesuliyetlerimize göz yumuyoruz. Ve bundan ötürüdürki her gün yollarda, şurada, burada, birbirlerini tokatlayan, en müstehtecen tabirleri pervasızca kullanan bir sürü çocuk görüyor ve üzülmüyoruz.

Kanaatimizce bu şekilde yetişen bir çocuktan yarın için bir şey beklemek sadece safsâfillik olur. Ancak şurasını da itiraf etmemiz icap ederki bütün günah ve kabahati sadece anne ve babaya da yükleyemeyiz.

Malûmdurki çocukluk devri oynamak, gülmek çağıdır bunun içinde ona fırsat ve imkânlar vermek ve bunu en uygun şekilde hazırlamak lâzımdır.

Çocuk istikbal ve istiklâlimiz olduğuna göre milletce seferber olmalı ne kadar mümkünse okadar titiz ve hassas davranmalıyız.

İlk hedef çocuğu sokakdan, kaldırımdan kurtarmak olmalıdır. Buda ancak çocuk bahçeleri kurmakla sağlanacaktır.

KORLU

BÜYÜK BAYRAMIN düşündürdükleri

Yazan : ŞEVKET ÇULHA

Güneşin doğduğunu, göklere düşen ilk kızılıklar müjdelere.

Güneş yükseldikçe, keskinleşip uzanan altın oklar, köylerin esmerliğini, çukurların loşluğunu siler ve karanlıkları eritir.

Biz de tıpkı Güneş gibi, Güneşin doğduğu yerlerden, kıtaların karanlık ve meçhul köşelerine doğduk; Orta Asyadan dört bucağa nur ve ışık götürdük.

Bu, akımlarımızdır. Ve tarihi-mizin başıdır.

Asırlar ve devirler aşarak, Med ve cezirler geçirerek ihtiyar dünyayı baştan başa kuşatan Türk milletinin, doğustaki tecellisine tarih bir defa daha şahit oldu.

Otuz yılın hafızasında yaşayan olaylara göz gezdirelim:

Birinci cihan harbinin ağır ve ezici mağlûbiyetinden sonra, harap bir VATAN, dayanakları çürümüş bir DEVLET, yarasını sarmaya çalışan harp meydanlarında kaybettığı evlâtlarının yasını tutan muzdarip bir MİLLET görüyoruz.

Öz yurt, yer yer müstevlilerin haris emel ve iştahlarına kurban' Sultan, sarayının debdebe tantanasının bakası adına, düşmanlarla beraber vebirlik.

Bu, öldürücü şartlar altında, dört çevreden ilerliyen istilâ selini durdurmak, Milleti, hasta döşeginden kaldırıp kurtuluş ve şeref cidaline atmak mümkün mü?

Tarih, bu soruya cevap veriyor:

Bir 19 mayıs günü, Karadenizin coşgun dalgaları, şerefli ve köklü bir milletin hak, adalet ve hürriyete susamış bir kütlenin istikbaline bütünü parlaklığıyla doğan güneşi yüzdürüyor..

Nihayet; gür ve vakur bir ses yükseliyor: (Ya, istiklâl Ya, ölüm.)

Büyük gövde, etrafını dehşetlere veren bir çığ gibi yerinden oynuyor ve bu alevli ve sihirli sesin geldiği istikamete doğru dikiliyor.

Bu andan itibaren: Millet O'nun emrindedir; Kahraman Mustafa Kemalini;

Yaslı gönülleri mukaddes bir kin bürüyor yaralı ve dertli bün-yeleri ezeli bir hayat kuşatıyor.

Türkün kara bahtı üzerine do-ğan güneş, az bir zamanda yurdu aydınlatıyor.

Silâha, yumruk, kılıca sopa. Tanka kâğıdı, ve fakat haksızlığa, hakla dünyaya karşı bir savaş başlıyor: Yurdun her yeri cephe Millet topyekün ordu. Kükremiş aslanlar gibi vatanlarının hür ha-vasını bozan, temiz topraklarını kirleten düşmanlarına amansız sal-dırıyor..

Ezanlar, cihadı mukaddesi bo-zanlar, biriken öçleri haykırıyor:

(Ya kahhar; ya kahhar!

(Kalmış Yüz bin öc var.)

Millet yediden yetmişe sefer-ber..

Bu mahşeri hengâmeye. hangi kuvvet, hangi güç dayanabilirdi ki...

Güneş, yükseldikçe. karanlık-lar eridi, düşmanlar hurdun harimi ismetinde yok edildi.

Kurtuluş savaşı zaferle son bul-muştu.

Bizim kurtuluş savaşımız bu kadarla kalmış olsaydı, tarihimiz-deki zafaelerden farksız kalacaktı. Bunun için büyük eser üzerinde. Milletin gönlünü kucaklıyan ve varlığı ezeliyetle ve edebiyetlerle ifade edilen bir zirve yükselecekti.

İşte bu zirve; bundan yirmi üç yıl önce kavuştuğumuz Cumhuri-yettir.

Tarihin bağrında dikilen ve

yıllar geçtikçe mânâlanan bu muhteşem zirvenin etrafında, hür, saygılı ve yekpare bir varlık ha-lindeyiz.

Ebediliğini böyle alemşumûl bir eserden alan ebedi Atatürk! Neslin büyük emenetini başında tutuyor, daima yanan meşalen ruhlarımızı aydınlatıyor, ilhamın bizleri her an uyanık bulunduru-yor.

İnönü, kahraman Milli Şef! 18 milyon halis Türk, tek kalp, tek iman halinde emrinde izindeyiz. varlığın varlığımız olarak Aziz Cumhuriyetin 23 cü yıldönümünü yüreklerimizin en temiz, en coşkun hislerle kutluyoruz.

Çelik ordu! Ayyıldızlı bayrak altında yalçınlaşan varlığına gü-venimizi baykırıyoruz.

Ne mutlu bize.

Şevket ÇULHA

Felek vuruyor darbe

Dertlerime ortak ol benim ruhumu dinle
Dizlerinizde beni ağlatınız ey hocam
Şu gözümün yaşını artık kendi elinle
Silerek acılarımı gel tat değerli hocam

Talihsiz ve fakirlik gelmiş iken bu başa
Üstelik bu hayatta numarasız da yaşa
Şu kabrimin başına dikilen kara taş
Siz yazınız yazımı bizzat değerli hocam

Ey hocam ne buldunuz siz bir verdiğinizden
Nasibimde kalmadı hiç neşeden ve hazdan
Fazla olsun notunuz' vaz geçiniz bu azdan
İki günlük dünyada kırma beni ey hocam

Lânet olsun ey hocam uğursuzdur bu hayat
İndi bir darbe yine sarsıldı maneviyat
Üç aldım da tarihten çetinleşti vaziyet
Dikenli yollardayım sen aç yolumu hocam

Bir aldım Coğrafyadan çöktü günlüme keder
Duysa idi bunları ne der acaba peder
Ne yapmalı ey peder böyle imiş bu kader
Vardı felek bir darbe siz sakın varman peder

Koşarım ben daima böyle dertlerden derde
İner her gün bir darbe kaldım uğursuz yerde
Sorarım size hocam maneviyat giderde
Ne yapsın bu zavallı siz söyleyin ey hocam

Diyemem bir şey hocam sizin bu değerine
Öğrendim bir bahsi geçerim diğerine
Kalmazki hafızada bakarım ki yerine
Uçupta hayal olmuş gitmiş yıldız aya

Ticaret Lisesi öğrencilerinden 208 nulu
OSMAN USTABAŞ

DÜN ve BUGÜN

Kararmış yer ve gök... Fırtına var! Şimşekler, yıldırımlar dolaşan, boralar, kasırgalar haykıran bir vatan. Ve bu vatanın bağı yamk, boynu bükük sahipleri...

Karadeniz'in ak yeleli hırçın sularında dalgalara baş vermiş emektar bir gemi ilerliyor. Rüzgârın elinde kızıl saçlardan bir meş'ale var. Ve bebeklerinde hayat eksiri ilâh kudreti taşıyan engin gözler Samsun sahillerinde Doğuyor, yükseliyor Türkün ebedi güneşi.

Bir işaretle silkinip benliğini buluyor millet, saltanat ejderi boğuluyor, düşman yurttan kovuluyor ve hasta denilen bir kavimden kendini acuna tanıtıp saydıran zinde, çelik bir millet doğuyor.

29 İlkteşrin 1923 asil Türk milletinin benliğine kavuştuğu kendi kendini bulduğu gün. Ve sonra

yıkılan gerilik, yırtılan karanlıklar, harap bağrından mamureler fışkıran bir yurt, iyiye, güzele koşan hür milyonlar, yüzyılları kucaklayan hamle ve inkılâp yılları

Ve nihayet bugünkü eşsiz vatan, kudretli ordu, istiklâline kavuştuğu, benliğini bulduğu günün 23 cü yıldönümünü refah içinde kutlayan bahtiyar millet.

Okuyucum! Gözlerini maziya çevir. Yirmi yılda tarihe övünç veren yirmibin senenin mazzam şahlanışı var. O senindir, Türk Cumhuriyetinindir.

Asil millet! En ünlü, en şanlı günün, milli düğünün kutlu olsun.

MUZAFFER KORLU

Yurd gezileri

A R T V İ N

Yazan : MAHMUT GOLOĞLU

— Tam zamanında gidiyorsun, şimdi Artvin cennet gibidir.

— O kadar münasip bir mevsim ki, Temmuzda her taraf yemyesil. İstedğin meyvadan istediğin kadar..

Arkadaşlarımdan bir danesi sevinçle üzüntüyü bir arada hissetti:

— Ah, Artvin. Göreceksin ya, ne güzel yerdir. Cennet gibi bir tabiat.. Bir yanda yeşillikler içinde dağlar, bir yanda köpükler içinde Çoruh..

Bir zaman dalgın dürudu ve sonra ilâve etti..

— Sakın ihmal etme, oraya kadar gitmişken Yusufelini muhakkak gör. Yol pek iyi değildir, atla gideceksin amma hiç düşünme.. Öyle güzel yerlerden geçeceksin ki, o latif ve nifis tabiat manzaraları sana yorgunluğunu his ettirmeyecek bile.. Dört sene evvel oraları karış karış gezdim, ah bir kerre daha gidebilsem.

Kainpederim vaktiyle Artvinde mutasarrıflık yapmış, seyahatından haberdar olduğu zaman pek sevindi:

— Hiç düşünme git. Türkiye'nin

belki en hüzel yerine gidiyorsun. Taşından toprağın insanına kadar herşeyi güzel ve iyidir.

Böylece merak, heyecan ve sevinc içinde bir akşam üzeri Galata rıhtımındaki Aksu'ya yerleştim.

Sabahleyin gözümü açınca ilk işim ufak kamara penceresinden dışarı bakmak oldu. Gemimiz Karadenize açılmış, sessiz sedasız ilerliyordu. Ne gökte küçük bir bulut parçası, ne denizde ufak bir dalga kırıntısı.. Haziran ayı, sinsi Karadenizde bütün güzelliğiyle hükmünü icra ediyor. Sular mest ve bitab bir halde ayaklarımızın altına serili..

Tam altı gün, emsalsiz derecede rahat ve güzel bir deniz yolculuğundan sonra Hopa'ya vardık. kocaman bir motorun içinde ve karmakarışık bir vaziyette deniz kenarına çıktık. Evet deniz kenarına.. Çünkü burada iskele yoktu. Geceyi Hopada geçirdik.

Sabahleyin saat dokuzda güzel, yeni boyrlı bir otobüsle —ki posta yı da götürüyoruz — Artvine müteveccihen hareket ettik. Yol

fena değildi. Bütün Anadolu yolları gibi..

Evvelâ mütemadiyen yükseldik, yükseldik.. 16 ncı kilometrede otobüs durdu. mola verdik. Burası Hopa ile Borcka arasındaki en yüksek nokta olduğu gibi iki kaza arasındaki yolun da tam ortası idi. Kışın burası sık sık karla kapanır geçit vermezmiş. Bir yardım ve işçi kulubesi vardı ve buranın ismi (Can Kurtaran) idi.

Tekrar yola koyulduğumuz zaman artık hep aşağı doğru gidiyorduk. 16 kilometrede iniş bir yol geçtikten sonra Çoruh nehrinin kıyısında ve dirseğindeki Borcka' ya vardık.

Saat 11, 30 du. Öğle istirahati verildi. Alelacele herkes bir şeyler atıştırdı. Ben de Borckanın meşhur aşçısı olan Madamın lokantasında yağsız, etsiz. tuzsuz bir iki kap yemek yedikten sonra otobüsün yanına geldim. Herkeste ciddi bir yol telaş ve hazırlığı vardır. Öğrendimki buraya kadar olan kısım pek yolculuktan sayılmazmış. Seyyehatin mühim kısmı buradan sonra başlıyormuş. Uçurumlar, sarp vokuşlar, virajlar... Yolda çok kötü imiş, Az da değil.. 50 kilometrelik yol..

İşittiğim şeyler yüreğime heyecan vermişti. Aman öyle ise bir an evvel hareket edelim, karanlığa kalmayalım, dedik. Fakat şöfer efendi beyanı mazeret eyledi. Ma-

kinenin bir yerinde arıza varmış bir saat kadar bekleyecektik. Bir saat sonrada ikinci rapor verildi. Bu otobüs artık gidemezmiş. Hopadan başka bir makine gelip bizi alacakmış. Böylece ve muhtelif fasılalalarla devam eden nizalarla tam sekiz saat Borckada kaldık. Ne otobüs tamir ediliyor, ne de başka araba geliyordu. Nihayet saat 20 de müjdelediler. Hopadan, bizi yolumuza devam ettirmek için, bir kamyon gelmiş. Hep birden koşuştuk. Bu üç tonluk bir kamyondu. Fakat içinde beş ton eşya vardı. Bir. iki yolcu şöfor muhalline girdik. 18 yolcu da eşyaların üzerlerine çıktılar. Böylece, geceyi Borckada geçirmemiz hususundaki bütün tavsiyelere rağmen Allaha sığınıp yola koyulduk.

Bundan sonrasını anlatmağa kalkışan babayiğit kalem erbabının harci değildir. Aczimi itiraf etmekle beraber yine de bir şeyler söylemeğe çapalayacağım.

Hava henüz kararmak üzere idi ki kamyon, Çoruh nehrinin kıyısını takip eden ve gittikçe yükselerek uçurumlardan geçen yola revan oldu. Henüz daha pek az geçmiştik ki lastik patladı. Tamire girişildi. Gece iş yapma zor, indik yolun kenarında oturuyoruz. İlk bir yaz gecesi.. Aşağıdan, minareler boyu aşağıdan Çoruhun homurtuları geliyor. Gök

pırlı pırlı.. Hemen yanı başımızdaki bir tepenin arkasından koskocaman, yusuvarlak ay sıyrılıp çıkmak üzere.. tepe ve ay o kadar yakın, bulunduğumuz yer o kadar yüksek ki insan kendisini semavi bir âlemde zanmıyor.

Tamir bitti. Tekrar yolculuk. Tekrar arıza, istirahat, yol kenarlarında pinekleme. Tekrar hareket. Ve bu işler mütemadiyen tekrar edip duruyor. Saat gece yarısını buldu. Biz halâ yollardayız. Bir seferinde yolun dağ tarafında yamaca yaslandım, uzandım. Uykuya tahammülüm kalmamıştı.

Gece saat üç.. Karşımızdaki sırtta ve bizden hayli aşağıda incecik seyrek ışıklar görünüyor:

Bunda hem bir sevinc, hem de bir gaygu manası vardı. Tam bu sırada kamyon birdenbire durdu. Fenerlerde arıza olmuş. Heyecana o kadar alıştık ki: Tafsikle lüzum yok.. Fenerler söndü. Ay ışığının yardımile Aartvin yolunun meşhur 18 virajlarını iniyoruz. Amma viraj.. Böylesine pek az rastlanır. Dimdik bir yol.. Dapdaracık virajlar.. Çoğunda kamyon manevra ile ancak dönebiliyor. Kamyonun, ancak kendi boyu kadar bir yerde, hem dik hem uçurum kenarında, karanlıkta manevra yapması.. Görmek lâzım, tarif güç..

18 viraj bitti, köprü başındayız. Herkeste dehşetli sevinç alâmetleri. Artvine bakıyoruz. Hanı karşımızda. Ayağımızın altında g bi görünen Artvin. Şimdi onu görebilmek için başımızı ensemize yapıştırıp da bakıyoruz, Çünkü Aartvin bizden minareler boyu yüksekte, biz dağın eteğinde, Çorhun kenarındayız.. Yol arkadaşlarımız yine izah ettiler. Şimdi de 14 virajla dikine çıkıp Artvine varacağımız.

Gün ağardı. Kaplunbağa süratle çıkıyoruz. Fakat bundan fazlasını istemeğe hakkımız yok. Kamyonun bu kadar dik bir yolu çıkabilmesi kâfi.. Virajlar, zikzaklar ve nihayet.

Artvin...

Bir aydanberi Artvindeyim. Artık Artvini az çok ve her şeyile tanıyorum. Zzten onu tanımak için fazla yorulmağa da lüzum yok.

Yan yana, irili ufaklı, birbirine bitişik ve sanki hepsi de kol kola baş başa bir sürü dağ' tepe.. Hepsi de bağdaş kurp oturmuşlar ve kucaklarından çamur rengi Çoruh akıyor. Şehir bu dağlardan birinin eteğinden başlayıp tepesine doğru çıkıyor. Ekseri iki ve daha ziyade kâgir ve ahşap binalar. Bu yanyana tepelerin her tarafına serpilmişler. Seyrek ve bahçeli

evler. Hemen ekseri binalar da hendesi muvazenelemini gayip etmiş, temelleri yerinden oynamış bir vaziyette.. Arazi çok dik ve sulak olduğundan topraklar kayıyor.

Binalar dağın orta yerinde nisbî bir kesafet peyda ediyor ki burası şehrin merkezidir. Ana cadde buradan 200 metre kadar asfalt olarak geçer. İşte bütün Artvin bu caddenin etrafında: Daireler, dükkânlar' kahveler...

Artvin her bakımdan küçücük bir vilâyet.. Bir kunduracısı, bir terzi, iki aşçı dükkânı, bir kaç berberi var. Sineması veya sair bir eğlence yeri yoktur. Şehrin uzakça bir tarafında yapılmış olan İnönü parkı da askeriyeyle terk edilmişti, Buranın yegâne eğlencesi akşam üzerleri yollarda dolaşmak ve (efkâr tepesi) denen yerden dağları ve Çoruh'u seyretmek..

Çarşısı pek küçüktü ve kolay kolay her aranan bulunamıyordu. Meselâ' ben orada iken karabiber, limon ve hatta yun urta tedarik etmek imkânsız gibi idi. Pazar yeri vadî amma pazar kurulmıyordu. Köylü, bir türlü malını pazara getirip satmağa alıştı ilamamıştı.

Meyvalarının nefasetine ve bolluğuna diyecek yok.. (Domates şeftalisi) denilen aynen domates

şeklindeki şeftalilerinin lezzeti hâlâ damağımdadır. Hatta her aranan zamanda her meyveyi balmak mümkünmüş. Çünkü arazi muhtelif irtifa ve iklimlerde olduğundan aynı bir meyva her muhalledede başka başka zamanlarda yetişiyordu. Çarşıda pek mebzul olarak meyva bulunmaz, bunun sebebi Artvinde her evin bakçeli ve her bahçenin meyvalı olmasıdır.

Artvinde insan oğlunun tabiatla mücadelesini çok yakından ve bütün vuzuhile görmek mümkündür. Burada zürra, tabiatı istismar etmez, tabiat zürrai istismar eder. Köylü tabiatla boğaz boğaza kavga eder ve zorla bir lokma ekmek koparır, onunla iktifa ve ona şükreder. Buna mnkabil tabiat bir lokma ekmek vereceğim diye zavallı yerliyi harapeder.

Hemen yer yer ekilmiştir. Fakat arazi okadar dik ve sarpıtır ki toprak insan elile ancak işlenir. Hayvan buralarda yürüyemez. Hatta yağmur suyu bile toprağa nüfuz edinceye kadar sızar, gider. Bu sebeble arazi daima dağlardan gelen derelerle sulanır.

Derelerin suyuna belediye el koymuştur, saatını 30 kuruştan satar. Bahçesini sulamak isteyen saatını 30 kuruş vererek belediyeden ruhsat alır ve sırası geldiği zaman toprağını sular. Bütün bu

eziyetlere mukabil arazi ihtiyaca da kâfi gelmez. Ekseri kısmı kayalıktır. Böylece çalışkan Artvinliler tam manasile (taşdan ekmeğini çıkarır) darbimeselinin canlı birer misalidirler. Burada bir karış toprağın bile boş bırakıldığını göremezsiniz. Daracık bir yol kenarı, genişçe bir dıvar üstü, biçimsiz bir bahçe köşesi, hülâsa her yer, keçilerin bile çıkamıyacağı avuç içi kadar küçük, sarp, dik toprak parçacıkları kâmilten ekilmiştir. İnsanın tabiatla mücadelesi gözle görülür, elle tutulur kadar yakın.. Ben bu emsalsiz didişmeyi hayret ve taktirle seyrettim.

Şehir, bilâmubalağa, okadar dik ki harmana dövebilecek kadar bir düzlük bulamıyorlar ve cadde-nin üzerinde harman kuruyorlardı. Düz bir nazar Artvinde bir şey görmez veya pek az şey görür. Ya aşağı, yahut yukarı bakmak lâzımdır. Vaktile Artvine giden bir Bektaşîye avdetinde Artvin nasıl yer diye sormuşlar:

— Aman, demiş, kırk gün kaldım, kadehimi koyacak yer bulamadım.

İşte böyle bir şehirde, ben orada iken, futbol sahası yapıyordu. Bu iş belki başka bir şehir için alâlede bir iştir. Fakal Artvinde bir futbol sahası yapmak muazzam bir hadise: Düşündüm de; niçin açaba her yerde o yerin hususiyet-

lerine uygun bir sipor şekli tatbik edilmez.. Erzurumda kayak sporu revac bulmuştu ve buna çok sevinmiştim. Artvinde de dağcılık sporuna önem verilemezmi?.. Bence bu memlekete bu spor yakışırdı.

Artvin her şeyden önce meyva memleketidir. Sebzesi de kendine yetişir hatta civar kazalara da bir miktar gider. Kâfi mikdar mısır ve buğday da istihsal ediyor. Ayrıca tütün de yetiştirmektedir.

Halkın kıyafeti tamamen medeni kisveye uygundu. ayrı bir yerli kıyafet görmedim, Tıp itibarile bariz bir hususiyet göstermiyordu. Anadolu'lukla Kafkasyalılık burada imtizac etmiş bir halde.. Türkçeden başka dil konuşulmıyordu. Bununla beraber, ekserisinin gürcüce bildiğini söylediler. asıl Artvinliler lazca bilmiyorlardı. Esasen bu mintika eski Lâzistan adlı eyaletlerin de haricinde kalmıştır. Örf ve adetlerinde, düşünüş ve görüşlerinde, ileri bir ictimai hayatın tezahürü vardı. Hareketleri sade ve samimi, dilleri düzgün ve közleri toktu. artvinliler; fevkelâde çalışkan, dürüst, itaatkâr ve hörmetskâr insanlardır Fazla müteassip değildiler, buna rağmen kadına karşı hörmetskâr ve kadınlar da o derecc sadık idiler,

Bir sünnet düğününe gittim. Küçük bir kız çocuğu tepeden tırnağa kadar Kafkas kıyafetinde idi. Belinde ufak bir tabanca, gümüş saplı bıçak, elinde bir kamçı, başırda papak, ayaklarıda sabuklar... Burada hemen bütün yerli çocuklara böyle elbiseler yaparlar-mış armonik buranın yerli çalgısı.. Kızcağaz nefis bir (şamil) oyunu oynadı. Bundan sonra gençler (Düz horon) denen bir şekil yerli oyunu oynadılar. Canlı ve ahenkli bir oyundu. Daha sonra da eski oyuncular ayaklandılar ve (Deli horon) oynadılar. aman varabbi.. Bu oyunu tarif ve tavsife imkân yok.. O ne sıçrayış, o ne hareket, o ne enerji.. Şaşkınlıklar içinde seyrettim. Eğer beş dakika bu oyuna iştirak etsem bir hafta yerimden kıpırdayamazdım,

Deli Horon.. Sadece bu oyunu görmek için bile artvine gitmek lâzım. Yerli halk oyunları kadın erkek karışık oynarmış. Buna rağmen herhangi bir vak'a zuhur ettiğini bilen yok.. Bu da artvinlilerin içtimai hayattaki tekâmüllerini gösterir.

artvin hakkıda ilk Tedrisat Müşettişlerinden Muvahhid Zekinin 1927 de yazıp bastırdığı kitabı okudum. daha ziyade corafi malmümatla dolu idi. Mufassal bir

tarih kitabı değildi. Bu tariha göre; Kablelmilâd bu mintakalar Turanlıların ve İranlıların elinde imiş. Milâdî üçüncü asra kadar Romalıların elinde kalmış. Beşinci asırda bu havalide üç küçük hükümet peyda olmuş. Lâzistan Kırarçita. Maskatya.

Lâzistan. Karadenizin kenarında ve dar bir havalide Kemerden Makriyale kadar devam eden lâzistan dağlarının garp kısmı idi. Şu vaziyetten de anlaşıldığına göre o zamanda dahi artvin lâzlığın dışında kalmıştır.

Bilahara her üç hükümet birleşti. Hazreti Osman zamanında İslâm ordularının istilâsına uğradı. arap orduları 3 asır baralarda kaldı onların çekilmesinden sonra bu havalide dört kiralık teşekkül etti:

Kahaber, Şavşat, Samışar, ardanuç Kahaber halen B-atuma tabi hududda bir eyalettir. Şevşat halen artvinin bir kazasıdır, Samışar, halen Şavşat kazasının bir köyüdür. ardanuç, artvinin bir nahiyesidir.

Buralarda on üçüncü asırda Hamşi zadeler, Tavutgirizeler beylik yapmışlar ve daha sonra kiralıklar teşekkül etmiştir.

14 ncü sırada Gürcü kralı Yorgı buraları zabtetti. 17 nci

asırdaki aral üçüncü Matoçar İstambula gitti, İslâm olarak Sefer paşa unvanile geri geldi. Ve asıl hıristiyan gürcü idaresinden ayrı olarak buraları Osmanlı Hükûmeti hesbına idare etti.. Tiflis ve civarından ibaret olan güacistan ise kendi rizasile rusyayatabi olmuştu.

1878 de Ruslar ilâm harbederek Batum, Çürüksu ve artvin üzerine yürüdüler. Başta Tuzcu oğulları ve Tavuğirizeler olmak üzere bu havalı halkı silâha sarıldılar. emsalsiz bir müdafaada bulundularsa de Berlin muahedesile bunlar ruslara terkedildi.

1914 de buraları geri aldıkça da Mondros muahedesı icabı, bu sefer

de İngilizlere teslim ettik. Ne acıdır ki halis Türk memleketi olan bu yerlerden bir zaman sonra çekilen İngilizler buralarını gürcülere bıraktılar. Artvin ve civarının, tarihin eski devirlerinde bir müddet müstevli gürcüler elinde kalmış olması buralarını gürcü memleketi zannettirmiştir.

Nihayet 1921 de bu havalı son şeklini aldı: Batum, acara, Çukursu mintakası ruslara kaldı. Artvin, Kars Ardahan ana vatana ilhak edildi.

Artvin, Dünya cenneti Artvin!... Sen her zaman bizimsin ver hep bizim olarak kalacaksın. Borçkaya dönmek için Çoruhda bindiğim kayık vücudumu senden ayırdı amma gönlümü orda bıraktım.

Mnhmut Goloğlu

Trabzon Tarihi

Yazan : Şakir Şevket

1294

Trabzon kitaplıklarında Trabzon tarihi diye bir eser ancak Şakir Şevketin 1294 tarihli kılavından başka bir eserin bulunmaması ve bu eserin de çok aranılmakta olması Trabzon için büyük bir eksiklik sayılıyor., Trabzonun devlet kitaplığında bir Karadeniz kulubu kitaplığında da bir cilt olarak bulunan bu tarih kitabının zamanla yok olacağı ve hususi ellerde de pek az bulunduğu ve istifade temini de pek güç olacağı dikkate alınarak bu eseri inanda tefrika halinde yaymağı faydalı bulduk.

Bugün Trabzonun bir çok kaynaklara baş vurularak derli toplu v Şakir Şevketinkinden daha geniş malumatı havi ve esaslı ve doğru vesikalara dayanarak yazılmış ve fakat yayınlanmamış birkaç tarih kitabı not halinde mevcuttur. Murat uraz, hamamı İhsan, İhsan Nemli Mahmut Yanbey, Baki, Yenyol gazetesinde tefrikası yapılan Muzaffer Alabın tarih kitaplarından ne yazıktır ki bugünkü nesil istifadeden mahrum bulunmaktadır.

Şakir Şevketin Halkevi Başkanı Kcmal Kejelinin delaletile elde ettiğim tarihinin üslubuna tarzı tahririne harfiyen riayet etmek suretile yalnız bazı lüzumsuz ifadeleri atlayıp, bazı anlaşılması bugünkü nesil için güç olan yabancı kelimelerin türkçelerini kerre içine alarak neşretmeyi üzerime almak-

la memleketim için iyi bir ödev yüklenmiş olduğuma kaniim.

Cevdet Alap

Şahir Şevket eserine bismilluhla başlıyor. Ve şöyle bir mukaddime yapıyor:

İlmi tarihin taktiri mahiyetine o ilimde maliki melekei mükemmele olan zevatın kaffei ulum ve fümünün esas vaziyetile cümlei makasit ve mübadisine bittabi hasıl ettiği vukuf ve mezayatına nailiyetle ulumu saire eshabından ilmi tarihe muttali olmayanların melekâtı ifadece fersah fersah geri kalmaları gibi bürhanı kati olamaz. Öğle zatlarada tarihi mücessem itlak olunur) işte ilmi tarihin tarif mahiyetinde böyle bir iktidarı müşahhasla hasıl olabilip bu abdi aciz ise ancak şu mukaddime akkâmını tahrir ve teslimden başka bir kudrete malik olmadığım halde bu vadilerde bulucacımdaki hakikatı beyan maksadına mebnidir. şurasida müphem değildir ki vakia ulumu fununun hepsi bilinmekle bildirilir isede tarihin ahkâmı mazbutası kıyası yekdiğerle bunca azim umuru ve de kayık vukuatı her asra, her vatana her mevkiin sükkânı müzacına göre ilâm ve ifhamda idare ettiği fırıladağı öyle selp ve icabı ih-

tilaf dairesindeki kıyas ve kazaya döndüremez.

Egerci kütübü tevarihin dahi ahkâmı muhtelifesi kabili inkâr değil isede biz (taberi) gibi tarihten bahseden kitapları mütelea ve tetkik ile uğraşanların efkârına hizmet mecburiyetinde olmadığımızdan burası kütübü müteberei tarihiyede mevzuu-bahis olan bir mahalin ve yahut maslahatın o zamana veya o mevkie usul coğrafiyaca lâzım gelen münasebeti aranılmak gibi tetkikatı hakimane icrasında hasıl olacak netayici salimeyi beyan ile kestirilebilir. Yalnız şurasını itiraf etmemek kabil değildir ki kütübü tevarihî serepa mütelea edenler her mahalin ve alehusus bulundukları memleketlerin ahval tarihiyesini bilmek efkârile bittabi mukayyet oldukları halde bu kuyut dairesinde pek çok müşkülata tesadüf ederler. Çünkü memleketlerin vukatı tarihiyesi yunan ve rum ve ermeni tarihlerinden bir dereceye kadar anlaşılabilip fakat bundan sonra tahaddüs eden ahval için İstanbul merkezi vukuat addedilerek her hangi kitap açılrsa İstanbulun tafsilatı tarihiyesinde başka bir şeyden istifade hasıl olamıyor. Güya muverrihler sade İstanbul vukuat ve icraatını zapta memur olup taşranın ahvali ise ezcümle Trabzon gibi bir şehri şehirin fethine dair verilen bir iki satırlık malumatı ile geçiştirilirse kâfi miş..

Vakia kaffei vukuatın İstanbula inhisar edişi o vakitler şimdiki gibi her mahalde telgraflar gazeteler olmamasıyla beraber taşra heyeti tahrireyi kadimesinin muverrihlere yardım edecek surette olmadıkları eserlerinden istitlal ve hatta eski bir şair kömür celbine dair yazacağı o zkereyi kömür kelimesine

bir kafiye bulmak için bir kaç gün minder altında sakladığı rivayet olunmakta bulunduğu cihetle vaka yazan eskilerin vukufsuzluğu mazur görülmek icap edersede artık fatih gibi büyük bir patişâhın bizzat teşrif ile kabzei teshirine aldığı koca bir Trabzon ki İstanbulun fethinden sonra şark imperatorluğu burada teşekkül etmişti. Böyle bir mahalin yalnız fethine dair olsun mufassâl malumat verilmemesi pekte uzur kabul eder mevaddan değil isede şimdi kiminle muhakeme olmalıyız.

İşte ben yukarıda beyan olunan efkâr ile mukayyet olduğum cihetle memleketim olan Trabzonun ahvali tarihiyesini sair mahallerin vukuatını bildiğim kadar olsun öğrenmek için pek çok zahmetlere uğradığım halde bizim tarihlerimizden istiffamı meram hasıl olamayıp rum ve ermeni tarihlerinede muracaata mecburiyet hasıl olmakla bunlardan aldığım malumat ile benim gibi hakikatı arayanlara kolaylık olmak için elde ettiğim malumatı bizim eski ve yeni tarih kitapları ile ve saire ile tatbik ve tetkik ederek ihlâfı vatana bir yadikâr takdimini arzu edip (Trabzon tarihi namile işbu kitabı telife mübaşeret eyledim.

sonu var

HERNEVI

Kirtasiye Kitap Okul Levazimi

Zücaciye İplik Fofu malzeme

MAĞAZASI

Arslan Pulatana lı

Kunduracılar caddesi N. 83

ABDULLAH ERGİNAY

Erkek Terzisi

En müşkülpesent müşterilerini memnun eder.

Kunduracılar caddesi No. 75

YENİ ZAMAN

Mehmet Salih, Ahmet ve Mustafa Özerler

Kollektif Şirketi

Her nevi yünlü, pamuklu ve tuhafiyeye eşyası

KUNDURACILAR CADDESİ No. 64

Abdurrahman Kantarcıoğlu T r b z o n

Kunduracılar No. 66/2

Kavafiyet Hamderi Avderisi

Radyo ve elektrikle ça- lışan bilumum alet ve cihazların

Tamiri ve ayarı kısa zamanda
ve karantili yapılk

Kunduracılar caddesi

NO . 143

ahmet Karasu

SAATCI VE Kuyumcu

Aslan Bakanay

Singer karşısında 149 No.

T R B Z O N

Her çeşit muccevherat ve saat
ve gümüş işleri yeni ve tamir ya-
par sipariş kabul olunur.